

УДК 373.5.091.3:81-047.44:81'23

**FEATURES OF LINGUISTIC PROCESSING OF TEXT ANALYSIS IN
CONTEMPORARY EDUCATIONAL CONTEXTS**

**ОСОБЛИВОСТІ МОВНОГО АНАЛІЗУ ТЕКСТУ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ
ОСВІТИ**

Ruslana Padalka

кандидат філологічних наук, доцент,
E-mail: ruslana-padalka@i.ua
ORCID 0000-0002-7359-3527
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Ruslana Padalka

PhD in Philology, Associate Professor,
E-mail: ruslana-padalka@i.ua
ORCID 0000-0002-7359-3527
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”, Ukraine

Olena Kolgan

кандидат філологічних наук, доцент,
E-mail: kolhanolena@gmail.com
ORCID 0000-0001-6012-5663
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Elena Kolgan

PhD in Philology, Associate Professor,
E-mail: kolhanolena@gmail.com
ORCID 0000-0001-6012-5663
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”, Ukraine

Tetyana Kolgan

кандидат педагогічних наук, доцент,
E-mail: taKolgan@i.ua
ORCID 0000-0002-9276-3173
Донецький обласний інститут
післядипломної освіти, Україна

Tetyana Kolgan

Ph. Din Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: taKolgan@i.ua
ORCID 0000-0002-9276-3173
Donetsk Regional Institute
of Postgraduate Education, Ukraine

ABSTRACT

The article aims to elucidate the fundamental principles of linguistic text analysis technologies used to achieve specific stylistic or communicative effects. The most relevant contemporary text-processing technologies are outlined, encompassing such modern approaches and challenges as the development of critical thinking and media literacy. The study identifies the core principles of text analysis methodology, including the communicative-activity approach, learner-centered instruction, systematicity and consistency, emotional engagement in learning, as well as the integration of various types of speech activity (reading, listening, speaking, and writing). It is demonstrated that text analysis requires not only memorization but also meaningful comprehension. Learners acquire the ability to formulate questions related to the text, identify cause-and-effect relationships, analyze arguments, and draw their own conclusions. These skills foster critical thinking, which serves as a foundation for making well-reasoned decisions in any sphere of life. As a result, students develop an individual style and effective communication skills, which improve their ability to write essays, reports, and presentations and contribute to the development of public

speaking competence. The article emphasizes that such skills prepare learners for the challenges of the modern labor market, where professionals who can clearly articulate their ideas, analyze large volumes of information, and communicate effectively are highly valued. It is noted that in-depth analysis of literary texts enables students to better understand characters' motives and emotions, engage with diverse cultural contexts, and develop empathy and cultural intelligence. Special attention is given to students' ability to apply acquired knowledge to create their own educational "products," including writing annotations, reviews, and critiques; developing quotation-based character analyses; composing essays and reflective mini-texts based on problematic issues of literary works; creating illustrations and book trailers; staging selected episodes; writing continuations or alternative endings; producing cinquains, clusters, and mind maps; as well as engaging in oral text production, extended oral responses, reflective speeches, and discussions. Linguistic analysis also enables learners to critically evaluate information sources, distinguish facts from opinions, identify manipulative techniques, and interpret implicit meanings.

Key words: *media literacy, linguistic text analysis, production of original utterances, teaching technologies.*

Актуальність теми. У сучасній освіті, де інформація є доступною як ніколи, мовний аналіз тексту стає не просто важливим, а критично необхідним інструментом. Ідеться не лише про розбір речень чи пошук граматичних помилок, а про глибоке розуміння того, як мова функціонує, як вона впливає на сприйняття інформації та як її ефективно використовувати. Не варто забувати й про підготовку до викликів сучасного ринку праці. На сучасному ринку праці високо цінуються фахівці, які вміють чітко формулювати свої думки, аналізувати великі обсяги інформації та ефективно комунікувати. Мовний аналіз тексту розвиває саме ці «м'які навички» (soft skills), які є критично важливими для успішної кар'єри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні учні та студенти щодня стикаються зі значним обсягом інформації з різних джерел – від підручників до соціальних мереж та новинних сайтів. Мовний аналіз уможливорює критично оцінювати джерела, розрізняти факти від суджень, виявляти маніпулятивні техніки та розуміти приховані сенси. Це розвиває медіаграмотність, що є ключовою компетенцією в епоху цифровізації. Так само є важливим складником мовознавчих, літературознавчих досліджень і методики їх навчання. Він сприяє глибшому розумінню змісту, структури, стилістичних особливостей та функціонального навантаження мовних одиниць. Цей процес є невід'ємним складником підготовки учнів до свідомого сприйняття та створення текстів. Розглянемо основні аспекти мовного аналізу тексту, його етапи, методи та практичне значення в освітньому процесі. Мовний аналіз тексту – це систематичне дослідження мовних одиниць (лексичних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних) у межах конкретного тексту для виявлення їх функцій, особливостей еживання та взаємодії, це уможливорює побачити текст як цілісне мовне утворення та зрозуміти, як саме мова реалізує комунікативний

здум автора. Поняття мовного аналізу тексту вивчали І. Демидович (огляд сучасних методів інтелектуального аналізу текстів), О. Олійник (мовно-стилістичний аналіз художнього тексту), А. Москаленко (лінгвістичний аналіз художнього тексту), Т. Бовсунівська (мовно-літературна інтерпретація художнього тексту), М. Зубрицька (текст і контекст), А. Чеснокова та С. Зінг'єр (літературна обізнаність та досвід читання), О. Панько (читацький відгук рецепта), О. Вісич (типологія та функції читацького процесу в сучасній українській дитячій та підлітковій літературі). Т. Саврасова-В'юн (метод формування літературознавчої компетентності майбутніх філологів (на прикладі літературної казки Лесі Українки «Три метелики»), С. Богдан (аналіз текстологічних та ідіостилістичних аспектів творів) та інші.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Отже, метою статті є розкриття основних принципів технологій мовного аналізу тексту для досягнення певного стилістичного чи комунікативного ефекту. Завдання дослідження:

– зазначити основи мовного аналізу тексту як ключової компетенції в епоху цифровізації освіти;

– окреслити нарративний аналіз як методологію, що дозволяє розкрити смислову структуру тексту й посилити здатність студентів сприймати тексти глибше;

– проаналізувати сучасні методи автоматичного та частотного аналізу текстів, які можуть бути використані в мовно-літературних дослідженнях для виявлення структурних і смислових закономірностей тексту.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових отриманих результатів. Для ефективного впровадження мовного аналізу тексту в процесі навчання необхідно відходити від формального розбору за схемою та переходити до проблемно-орієнтованого та дослідницького підходу. Це може включати роботу з різними типами текстів (від наукових статей до рекламних оголошень та постів у соціальних мережах); використання інтерактивних методів (дискусії, дебати, рольові ігри, проекти з аналізу медіаконтенту); застосування сучасних технологій (програми для аналізу текстів, онлайн-словники, корпусні лінгвістичні ресурси); міждисциплінарний підхід (інтеграція мовного аналізу в уроки історії, суспільствознавства, літератури та інших предметів). До найактуальніших технологій опрацювання тексту, що охоплюють сучасні підходи та виклики, відносять:

1. Розвиток критичного мислення та медіаграмотності, зокрема в сучасному світі, переповненому інформацією, де вкрай важливо навчити учнів критично оцінювати прочитане, розрізняти факти та думки, виявляти маніпуляції та фейки. Це включає аналіз джерел інформації (хто автор, яка його мета, наскільки джерело достовірне); виявлення прихованих смислів та ідеологічних послань; розвиток здатності до формування власної аргументованої позиції; опрацювання текстів різних типів (новинні статті, рекламні повідомлення, науково-популярні матеріали, художні твори).

2. Застосування цифрових інструментів та штучного інтелекту, а саме:

інтеграцію технологій у процес опрацювання тексту, що відкриває нові можливості, зокрема використання онлайн-словників, тезаурусів, перекладачів; роботу з інтерактивними платформами та електронними підручниками; застосування програм для аналізу тексту (визначення ключових слів, тональності, частотності вживання слів); використання ІІІ-інструментів для генерації ідей, узагальнення тексту, створення анотацій (з обов'язковим критичним переосмисленням результатів).

3. Міждисциплінарний підхід до опрацювання тексту, бо текст не існує ізольовано, а є частиною ширшого контексту. Важливо навчити учнів поєднувати інформацію з різних джерел та дисциплін (історії, географії, мистецтва тощо); аналізувати текст у культурному, соціальному та історичному контексті; опрацьовувати нелінійні тексти (вебсторінки, інфографіку, мультимедійні презентації).

4. Диференційований підхід та індивідуалізація навчання, коли кожен учень має свій темп і стиль навчання. Зазначимо, що сучасна методика передбачає підбір текстів різного рівня складності та тематики, використання різноманітних завдань, що враховують індивідуальні особливості учнів (наприклад, для візуалів, аудіалів, кінестетиків), створення можливостей для вибору учнями власних стратегій опрацювання тексту. Аналіз дитячих творчих робіт дає змогу з'ясувати й осмислити процес створення читацької оцінки, простежити динаміку читацького зростання (читацької ієрархії), описати комплекс складників відгуку (Панько, 2021).

5. Розвиток навичок продукування власного тексту на основі опрацьованого, зокрема методики опрацювання тексту, що має не лише навчити розуміти, а й створювати власні тексти. Це включає написання анотацій, рефератів, конспектів; створення переказів, есе, відгуків; формування навичок цитування та покликання на джерела; розвиток зв'язного мовлення та логічного викладу думок.

Продукуванню власного тексту в різних жанрах допомагають стилістичні прийоми – це своєрідні інструменти письменника, за допомогою яких він створює яскраві образи, передає емоції, впливає на читача. Феномен читання є центральним елементом літературних, культурних та філософських досліджень, що спонукає до постійних досліджень того, як читачі сприймають тексти, та глибокого впливу цього процесу на нашу свідомість і підсвідомість (Вісич, 2024). Вибір цих прийомів залежить від жанру твору, його мети та авторського задуму. Для тексту художнього стилю це і яскраві означення, що підкреслюють особливі якості предметів – епітети, і зіставлення двох предметів чи явищ за якою-небудь спільною ознакою – порівняння, і перенесення властивостей одного предмета на інший на основі схожості – метафори, і надання неживим предметам чи абстрактним поняттям рис живої істоти – уособлення, і перебільшення якоїсь ознаки предмета чи явища для посилення враження – гіпербола, і навмисне зменшення якоїсь ознаки для посилення вираження – літота тощо. Для публіцистики це риторичні запитання, повторення, оксюморон, антитеза. Науковий стиль включає в себе широке

застосування термінів, визначень, класифікацій Розмовний стиль передбачає слова, які використовуються в неформальному спілкуванні, неповні речення, просторічні слова. Зазначимо, що межі між стилями досить умовні, і часто в одному тексті можуть поєднуватися складники різних стилів (у художньому творі можуть використовуватися наукові терміни для створення особливої атмосфери, а в публіцистиці – художні засоби для більшої виразності). У художній літературі наукову термінологію часто використовують як стилістичний прийом для досягнення ефекту об'єктивізації, відчуження чи створення специфічного інтелектуального клімату. Вона може надавати опису характер холодного аналізу, підкреслюючи трагічність чи абсурдність ситуації. Наприклад, Роман Валер'яна Підмогильного «Місто» (1928). Автор для опису психофізичного стану персонажів та міського середовища вдається до медичної та біологічної лексики. Це створює атмосферу дисекції, холодного дослідження соціального організму та людини як його клітини. Цитата: «Його мозок, мов лабораторний щур, бігав по лабіринтах фактів, шукаючи виходу. Але виходу не було. Була тільки втома – отруйний продукт внутрішньої секреції, що виділявся в кров від надмірної роботи непевних думок. Місто навколо було схоже на велетенський препарат під склом мікроскопа: рухливе, барвисте, але мертво в своїй відокремленості від нього. Він фіксував його симптоми – гамір як аритмію, вогні як висип на тілі ночі – і ставив діагноз: хронічна чужина» (Підмогильний, 1928). У цьому уривку лексика («лабораторний щур», «внутрішня секреція», «препарат», «симптоми», «аритмія», «висип», «діагноз») переносить читача з площини емоційного переживання в площину наукового спостереження. Це не лише характеризує головного героя як інтелектуала, але й створює відчуття гострої відчуженості, самотності та байдужості міського середовища, яке досліджується, але не сприймається. Атмосфера стає стерильною, механічною та безнадійною.

Публіцистика, на відміну від сухої наукової прози, активно використовує арсенал художньої літератури для емоційного переконання. Метафора, порівняння, риторичні питання, алюзії та яскраві образи перетворюють суспільну проблему на захопливий наратив. Наприклад, есей Ліни Костенко «Записки українського самашедшого» (з циклу «Записки українського розумного», 1990-і). У цьому тексті, написаному у формі гострої публіцистичної замітки, авторка використовує потужні художні образи для діагностики суспільних хвороб післятоталітарного періоду. Цитата: «Наша історія інколи нагадує палімпсест, де поверх готики написали бароко, поверх бароко – класицизм, а потім усе густо закреслили суворими рядками радянського ампіру. І тепер ми, з лупою сумніву, намагаємося розчитати первісний текст. Але папір стертий, чорнила просочуються одне крізь одне, утворюючи кашу з символів. Це не архів – це археологія совісті. І кожен з нас – археолог на розкопках власної пам'яті, якому видали ложку замість лопати» (Костенко, 2010).

Тут Ліна Костенко ілюструє складність національного самовизначення через серію художніх прийомів:

1. Продовжена метафора-порівняння (історія = палімпсест (старовинний

рукопис, де текст написано поверх стертого)). Це одразу створює образ багаточаровості, конфлікту та пошуку істини.

2. Конкретизація метафори (художні стилі («готика», «бароко») стають символами різних історичних епох, а «радянський ампір» – символом насильницького, уніфікуючого перекреслення минулого).

3. Оксюморон та образність («Археологія совісті» – поєднання наукового поняття з моральною категорією. «Каша з символів» – яскравий образ плутанини).

4. Фінальна алегорія: «Археолог... з ложкою замість лопати» – потужний образ безпорадності, повільності та неадекватності інструментів для вирішення глибинних завдань.

Ці засоби перетворюють абстрактну думку про історичну пам'ять на яскраву, картину, що запам'ятовується та впливає не лише на розум, але й на емоції читача, що є ключовим завданням публіцистики.

Аналіз тексту вимагає не лише запам'ятовування, а й осмислення, тобто розвитку критичного мислення. Учні вчать ставити питання до тексту, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати аргументи та доходити власних висновків, що є основою для прийняття обґрунтованих рішень у будь-якій царині життя. Формування власного стилю та ефективної комунікації сприяє розумінню того, як мова впливає на співрозмовника, допомагає учням вибудовувати власне мовлення, обирати відповідні лексичні та граматичні засоби для досягнення бажаного ефекту. Це покращує написання есе, доповідей, презентацій та сприяє розвитку навичок публічних виступів.

Глибокий аналіз тексту художньої літератури дозволяє учням краще розуміти мотиви та емоції персонажів, занурюватися в різні культурні контексти, розвивати емпатію та культурний інтелект. Його діяльність, спрямована на розвиток творчих здібностей та продукування власного тексту. На цьому етапі учні застосовують отримані знання та вміння для створення власного «продукту»: написання анотації, відгуку, рецензії; створення цитатних характеристик персонажів; написання есе, мінітвору-роздуму за проблемним питанням твору; створення ілюстрацій до твору, буктрейлерів; інсценування окремих епізодів; написання продовження твору, зміни фіналу; створення сенканів, гронування, ментальних карт за твором; усне продукування тексту, зокрема відповідей на розгорнуті запитання, усних творів-роздумів, дискусій.

Не можна недооцінювати роль штучного інтелекту в процесі мовного аналізу тексту. Він революціонує підхід до мовного аналізу тексту, перетворюючи його з трудомісткого, часто суб'єктивного процесу на швидкий, масштабований та об'єктивний. Він не замінює людський інтелект повністю, але значно розширює наші можливості в роботі з текстом. Він трансформує мовний аналіз за допомогою:

1. Автоматизації та швидкості, бо може за лічені секунди проаналізувати те, на що людині знадобилися б дні, тижні чи навіть місяці. Це дозволяє працювати з величезними текстовими корпусами: від обсягів наукових публікацій до мільйонів повідомлень у соціальних мережах. Алгоритми ШІ здатні знаходити приховані зразки, тенденції та взаємозв'язки в тексті, які

людське око може просто не помітити через кількість даних.

2. Поглибленого аналізу змісту, коли ШІ ідентифікує та класифікує імена людей, організацій, географічних об'єктів, дат та інших ключових сутностей у тексті. Має здатність визначати емоційне забарвлення тексту (позитивне, негативне, нейтральне) є надзвичайно цінною для аналізу відгуків клієнтів, моніторингу репутації бренду чи дослідження суспільних настроїв. Допомогає швидко виявити основні теми та ключові терміни в документі чи групі документів, що особливо корисно для огляду значного обсягу інформації, автоматично витягувати конкретні факти та відносини з неструктурованого тексту, наприклад, хто що зробив, коли та де.

3. Покращення якості та об'єктивності, бо на відміну від людини ШІ не втомлюється та не піддається суб'єктивним упередженням, забезпечуючи більш послідовний та об'єктивний аналіз, уможлиблює стандартизувати критерії аналізу, що особливо важливо для великих дослідницьких проєктів чи аналізу в межах організації.

4. Створення нових можливостей, коли ШІ може генерувати короткі та змістовні резюме довгих текстів, заощаджуючи час на їх прочитання. Він є невід'ємним помічником під час мовного аналізу, що дозволяє нам не лише ефективніше працювати з текстом, але й виявляти нові закономірності та сенси, які раніше були недоступні. Зважаючи на вищевикладене, можемо визначити основні принципи методики опрацювання тексту. Це:

1. Комунікативно-діяльнісний підхід – орієнтація на активну діяльність учнів, їхню взаємодію, обговорення.

2. Особистісно орієнтоване навчання – урахування інтересів, здібностей та рівня розвитку кожного учня.

3. Системність та послідовність – поступове ускладнення завдань, перехід від простих видів аналізу до складніших.

4. Емоційність навчання – створення атмосфери, що сприяє естетичному переживанню твору.

5. Поєднання різних видів мовленнєвої діяльності (читання, слухання, говоріння, письмо).

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Мовний аналіз тексту в сучасних реаліях освіти є не лише дисциплінарним складником, а й фундаментом для формування компетентного, успішного громадянина, який критично мислить та здатен ефективно функціонувати в складному та швидкозмінному світі. Ефективна методика опрацювання тексту має не просто навчити аналізувати, а прищепити любов до читання, розвинути естетичний смак та сформувати повноцінного, вдумливого читача. Ми зазначили основи мовного аналізу тексту як ключової компетенції в епоху цифровізації освіти; окреслили нарративний аналіз як методологію, що уможлиблює розкрити смислову структуру художнього тексту й посилити здатність студентів сприймати художні тексти глибше; проаналізували сучасні методи автоматичного та частотного аналізу текстів, які можуть бути використані у мовно-літературних дослідженнях для виявлення структурних і смислових

закономірностей тексту.

Використання сучасних технологій, зокрема онлайн-платформ, мультимедійних матеріалів, цифрових інструментів для аналізу та представлення результатів, у перспективі уможливають відшліфувати тонкі нюанси мови (іронію, сарказм, культурні алюзії та складні метафори), зробити виклик самому контекстуальному розумінню, а найголовніше – кинути виклик ШІ, який попри обмеження, продовжує активно розвиватися. З удосконаленням алгоритмів та збільшенням обчислювальних потужностей ми побачимо ще більш потужні та точні інструменти для мовного аналізу, які розширять межі можливого в процесі дослідження та роботи з текстом.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Бовсунівська, Т.М. Мовно-літературна інтерпретація художнього тексту. К.: Освіта України, 2011. 144 с.

Вісич, О. (2024). Типологія та функції читацького процесу в сучасній українській дитячій та підлітковій літературі. *Філологічний журнал Університету Альфреда Нобеля*.

Зубрицька, М. Текст і контекст: Літературознавчі студії. Львів: Літопис, 2001. 198 с.

Москаленко, А.А. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: Навчальний посібник. К.: Либідь, 1996. 208 с.

Костенко, Ліна «Записки українського самашедшого». Видавництво: «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». 2010. 413с. https://read-online.in.ua/read/zapiski_ukrajinskoho_samashedshoho/1

Олійник, О.М. Мовно-стилістичний аналіз художнього тексту: Навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2003. 224 с.

Панько, О. І. (2021). Читацький відгук рецепієнта: на матеріалі експериментальних спостережень. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 2(46), 112–118 https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/37559/1/Панько_Читацький_відгук_2021.pdf

Підмогильний, Валер'ян «Місто». Видавництво: «Книгоспілка». Харків. 1928. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=76>

Bohdan, S. (2024). Ukrainian linguopersonology and textology: in search of an individual style. *Journal Culture of the Word*, No. 101.

Chesnokova, A., & Zyngier, S. (2024). Literary awareness and the reading experience: An evidence-based assessment. *The Modern Higher Education Review*, 9, 32–41. <https://edreview.kubg.edu.ua/index.php/edreview/article/view/178>

REFERENCES

Bovsunivska, T. M. (2011). *Movno-literaturna interpretatsiia khudozhnoho tekstu [Linguistic and literary interpretation of a literary text]*. Osvita Ukrainy [in Ukrainian].

Visych, O. (2024). Typolohiia ta funksii chytatskoho protsesu v suchasniі ukrainskii dytiachii ta pidlitkovii literaturi [Typology and functions of the reading

process in contemporary Ukrainian children's and young adult literature]. *Filolohichnyi zhurnal Universytetu Alfreda Nobelia* [in Ukrainian].

Zubrytska, M. (2001). *Tekst i kontekst: Literaturoznavchi studii [Text and context: Literary studies]*. Litopys [in Ukrainian].

Moskalenko, A. A. (1996). *Linhvistychnyi analiz khudozhnogo tekstu [Linguistic analysis of a literary text]*. Lybid [in Ukrainian].

Kostenko, L. (2010). Zapysky ukrainskoho samashedshoho [Notes of a Ukrainian madman]. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. https://read-online.in.ua/read/zapiski_ukrajinskoho_samashedshoho/1 [in Ukrainian].

Oliinyk, O. M. (2003). *Movno-stylistychnyi analiz khudozhnogo tekstu [Linguo-stylistic analysis of a literary text]*. Akademiia [in Ukrainian].

Panko, O. I. (2021). Chytatskyi vidhuk retsepiienta: Na materialy eksperymentalnykh sposterezhen [Reader's response of the recipient: Based on experimental observations]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Filolohiia*, 2(46), 112–118 [in Ukrainian].

Pidmohylnyi, V. (1928). Misto [The City]. Knyhospilka. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=76> [in Ukrainian].

Bohdan, S. (2024). Ukrainian linguopersonology and textology: in search of an individual style. *Journal Culture of the Word*, No. 101.

Chesnokova, A., & Zyngier, S. (2024). Literary awareness and the reading experience: An evidence-based assessment. *The Modern Higher Education Review*, 9, 32–41. <https://edreview.kubg.edu.ua/index.php/edreview/article/view/178>

АНОТАЦІЯ

Стаття мала на меті розкрити основні принципи технологій мовного аналізу тексту для досягнення певного стилістичного чи комунікативного ефекту. Окреслено найактуальніші технології опрацювання тексту, що охоплюють такі сучасні підходи та виклики, як: розвиток критичного мислення та медіаграмотності; визначено основні принципи методики опрацювання тексту, зокрема комунікативно-діяльнісний підхід; особистісно зорієнтоване навчання; системність та послідовність; емоційність навчання; поєднання різних видів мовленнєвої діяльності (читання, слухання, говоріння, письмо).

Розкрито, що аналіз тексту вимагає не лише запам'ятовування, а й осмислення. Учні вчать ставити питання до тексту, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати аргументи та доходити власних висновків. Це формує критичне мислення, що є основою для прийняття обґрунтованих рішень у будь-якій царині життя. Сформовано власний стиль та ефективну комунікацію. Це покращує написання есе, доповідей, презентацій та сприяє розвитку навичок публічних виступів. Підготовлено до викликів сучасного ринку праці, бо на сучасному ринку праці високо цінуються фахівці, які вміють чітко формулювати свої думки, аналізувати великі обсяги інформації та ефективно комунікувати. Зазначено, що глибокий аналіз тексту художньої літератури дозволяє учням краще розуміти мотиви та емоції персонажів, занурюватися в різні культурні контексти, розвивати емпатію та культурний інтелект.

Наголошено на вмінні учнів застосовувати отримані знання для створення власного «продукту»: написання анотації, відгуку, рецензії; створення цитатних характеристик персонажів; написання есе, мінітвору-роздуму за проблемним питанням твору; створення ілюстрацій до твору, буктрейлерів; інсценування окремих епізодів; написання продовження твору, зміни фіналу; створення сенканів, гронування, ментальних карт за твором; усного продукування тексту, відповідей на розгорнуті запитання, усних творів-роздумів, дискусій.

Мовний аналіз уможливорює критично оцінювати джерела, розрізняти факти від суджень, виявляти маніпулятивні техніки та розуміти приховані сенси.

***Ключові слова:** мовний аналіз тексту, технології навчання, продукування власних висловлювань, медіаграмотність,*

УДК 378.147:796.071.4:61:304.3

**HEALTH-PROMOTING BEHAVIOR AS A COMPONENT OF
PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION
TEACHERS**

**ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ПОВЕДІНКА ЯК СКЛАДОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ**

Юлія Мусхаріна

кандидат педагогічних наук, доцент,

E-mail: uliyamusharina@gmail.com

ORCID 0000-0001-7080-5013

ДВНЗ «Донбаський державний

педагогічний університет», Україна

Yuliia Muskharina

PhD in Pedagogy, Associate Professor,

E-mail: uliyamusharina@gmail.com

ORCID 0000-0001-7080-5013

SHEI "Donbas State Pedagogical

University", Ukraine

ABSTRACT

The article provides a theoretical substantiation and experimental verification of the effectiveness of forming health-preserving behavior as a key component of the professional training of future physical education teachers. Emphasis is placed on the transition from fragmented acquisition of health-related knowledge to the holistic development of health-preserving behavior as a personally significant and professionally conditioned quality of future specialists.

An analysis of contemporary scientific sources on health preservation, the competency-based approach in teacher education, and the use of interactive and digital technologies in physical education teacher training is conducted. The concept of "health-preserving behavior" is defined as a system of conscious actions, attitudes, habits, and life strategies aimed at maintaining, strengthening, and restoring physical, mental, and social health. Its structural components are identified as cognitive, motivational-value, activity-based, and reflective.